

Teatrul „Ion Vasilescu”

MANEVRELE

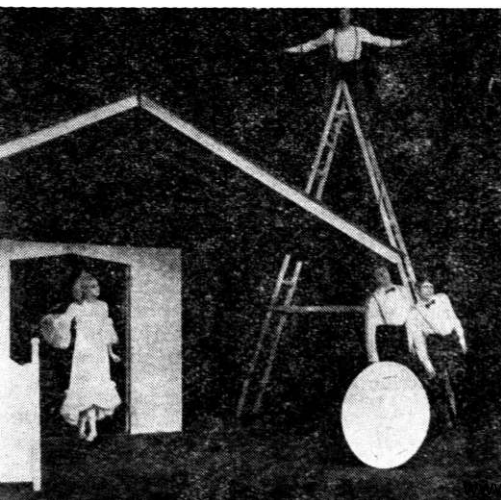
de Deak Tamas

parte de un spectacol desuet, demodat, dar și încântător, ca albumele vechi de familie, pe care nu te poți opri să nu le răsfoiești! Și am fi dorit acest spectacol, simplu, naiv și fermecător, cum — simplă și naivă și, prin aceasta, prețioasă — e *Comedia zorilor*. Nu fiindcă publicul din 1969 caută să atingă, să pipăie imposibilul, adică atmosfera, moda, gusturile acelor ani de dinaintea războiului... (nu întâmplător reînvie și circulă melodiele de altădată, nu întâmplător „Bonny și Clyde” sînt idolii zilei, și nu întâmplător la cîmăteacă niciodată nu se găsesc locuri).

Închizînd această lungă paranteză, observăm că partitura lui Mircea Ștefănescu nu s-a îngălbenit de tot, și mai poate încă oferi celor patru tineri protagoniști, roluri clasice de comedie de situație, apte să onoreze cariera unor actori. Din nefericire, lucrurile stau altfel pe scena Teatrului Giulești: într-un decor rafinat prin contrastul cromatic alb-negru (Diana Andrei), oferind o superbă metaforă în actul al II-lea prin acel imens și trist balansoar (evident, fără aluzii la piesa americanului Gibson), actorii în foarte frumoase costume, la fel alb-negre (Eugenia Bassa Crișmaru) — scenografie în care regăsim înclinarea regizoarei spre poezia vaporeasă a culorilor și voluptatea materialelor diafane și transparente; deci, în acest cadru frumos, actorii depun spectaculoase eforturi fizice, execută cu docilitate un balet condus de logica geometriei euclidiene — unde liniile paralele nu se întîlnesc — vorbesc sacadat și dezarticulat, obligați să exprime obsesiile unei literaturi cu dimensiuni ionescian-beckettiene. Căci regizoarea, urmărind grotescul sentimentelor derizorii și disperarea existențială, căutînd să redea „cercul tragic al vieții” a luat nevinovata piesă din zorii carierei unui dramaturg, drept ceea ce nu este și a încifrat-o pînă la ridicol. O flagrantă greșeală de distribuție regizorală.

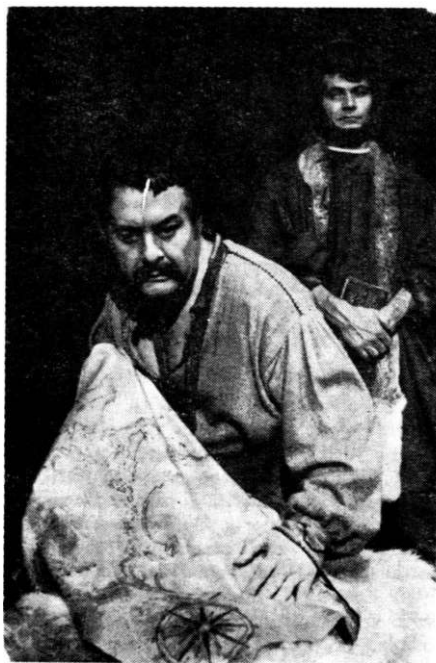
Mira Iosif

„Spectaculoase eforturi fizice, dar...”

În *Manevrele* lui Deak Tamas regăsim unul din motivele majore ale dramaturgiei contemporane: denunțarea violenței, a caracterului demențial, absurd al omuciderii în masă. Teatrul-document este, din acest unghi de vedere, o modalitate care a realizat un dialog viu cu istoria, nu lipsit de accentele polemice ale unui rechizitoriu vehement și intransigent. Deak Tamas optează în *Manevrele* pentru o altă modalitate, în egală măsură verificată în teatrul contemporan: parabola. În demonstrația propusă de el, termenii, deși simbolici, nu elimină însă claritatea unui document politic autentic și nu închid posibilitatea generalizărilor. Acțiunea și universul uman al piesei trezesc analogii cu realități cunoscute atît din istorie, cît și din actualitate. Situațiile ating, prin hiperbolizare, hotarul grotescului și, sub acest raport, unele din personaje poartă amprenta caricaturii. Dialogul, nu arareori incisiv, deși alunecă spre vulgar, în limbajul unor eroi, și astfel scade din calitatea sa literară, comunică totuși indignarea autorului față de faptele încriminate.

Cadrul de desfășurare: o tabără militară desprinsă parcă dintr-un coșmar kafkian. Comandantul ei, colonelul Zeno, se ambiționează să transforme manevrele tradiționale, cele care utilizează gloanțe oarbe, într-un „război experimental” și ajunge, fără un consum prea mare de materie cenușie, de la un soi de bal mascat (cum i se par a fi manevrele clasice) la o adevărată hecatombă. Prezența în preajma sa a unui „jurisconsult de campanie”, solicitat să dea consilii, este menită să investească crimele sale cu o aparență legală. Această operă sinistă este facilitată de supunere oarbă și de atitudinea timpă a unor aghiotanți, precum și de lipsa de responsabilitate și autoritate a unui regim politic subred, în fruntea căruia se află cocoțat un monarh de operetă — destul de vicelan însă pentru a trage foloase din noua situație creată în urma unei lovituri de stat.

„Săptămîna patimilor“ de Paul Anghel: Valentino Dain (Stefan) și George Mottai (Mihail)

Teatrul Evreiesc de Stat. Scenă din „Transfuzia“ de Jak Konfino www.cimec.ro

Printre norii de praf de pușcă, în mijlocul exploziilor asurzitoare de bombe adevărate și al urletelor la fel de adevărate ale soldaților-cobai, un emisar al guvernului regal, lipsit de autoritate, pus repede, și într-un chip ridicol, în imposibilitate de a-și desfășura o proiectată anchetă, încearcă, zadarnic, pentru câteva clipe, să aducă în discuție necesitatea respectării normelor de drept, fluturînd fraze de-a gata și invocînd nobile (dar foarte vagi) idealuri de justiție. Se descifrează ușor aci ironia cu care autorul tratează ineficiența discuțiilor în vînt, a apelurilor la rațiune atunci cînd acestea sînt adresate unui tiran deloc dispus la penitență. Conflictul — un aparent dialog între surzi — se rezolvă prematur printr-o lovitură de teatru: călăul e suprimat de una din probabilele sale victime. Alte câteva surprize dramatice încheie piesa, fără a găsi dezlegare problemelor aduse în dezbatere.

La Teatrul „Ion Vasilescu“, Yannis Veakis a construit un spectacol clar în intenții, în care interpreții sînt conduși spre compoziții echilibrate, lipsite de accentele grotești la care invită textul. Ministrul de stat Gabriel, nu capătă însă, în interpretarea lui Sorin Gheorghiu, clarificarea la care ne-am fi așteptat; personaj contradictoriu (amestec de naivitate și aventuri generoase, semieroice, dar și de posibile lașități), el este înconjurat de către interpret cu o ironie aflată și rezervată, așa fel încît, salvat de spuma ridicolului, ajunge pe pragul de a deveni un adevărat erou. Sub o înfățișare cvasimefistofelică, Mihai Stan, în rolul lui Zeno, încearcă, cu unele reușite incontestabile, o compoziție psihologică destul de dificilă, reușind să lumineze câteva din trăsăturile personajului. Mi s-a părut însă cam simplistă pornirea nestăvilită de a desena, chiar cu eleganță, nesfîrșite arabescuri prin aer, cu cravașele scoase dintr-o panoplie simbolică. Cu economie de mijloace expresive, Stelian Cremeniuc intrupează viguros, unitar cu sine însuși, chipul unui tînăr țăran și comunică eficient revolta și indignarea bunului-simț față de arbitrarul și abuzul tiranului. Au evoluat corect, în alte roluri, Marieta Luca, Constantin Răschitor, Cornel Girbea.

Față de caracterul ferit de efecte ieftine în care se desfășoară spectacolul, simulacrul de ședință a unei curți marțiale, din final, construit într-o formulă burlescă, surprinde cu un haz destul de precar.

Fantezia decoratorului Helmuth Stürmer, se înscrie, ca intenție, pe linia respectării hiperbolei. Cortul de campanie al comandantului taberei devine astfel o încăpere de dimensiuni fabuloase, cu mecanisme electronice și baruri ascunse în perete; pînă la urmă însă, decorul își descoperă neajunsul de a sugera prea puțin ambianța cu adevărat necesară acțiunii.

Ilie Rusu